

59 יאכלנה ללא הפרשת חלה יאמר הרוואה שהוא אוכל טבל, ועל כן
 60 גזרו חכמים להפריש ממנה חלה משום מראית עין.
 61 הגמרא חזרת לדון בחמץ של נכרי, ומביאה ברייתא שדנה בענין
 62 זה: **תנו רבנן, נכרי ששכנס בפסח לחצירו של ישראל, ונציקו**
 63 **החמוץ בידו, אין ישראל זקוק לבער חמץ זה.** אבל אם הנכרי
 64 הפקידו אצל, וקיבל עליו ישראל אחריות על חמץ זה, הרי הוא
 65 זקוק לבער אותו. ואם יחד לו ישראל לנכרי בית, שאמר לו הרי
 66 ביתי לפניך, הנח את חמץך באחת מזויותיו, ולא קיבל עליו
 67 אחריות על החמץ, אין הוא זקוק לבער חמץ זה. **שנאמר לא ימצא**
 68 **הגמרא מפרשת את דברי הברייתא.** שואלת הגמרא: **מאי קאמר** –
 69 מה אמר התנא בטעם מה שאם ייחד לו בית אינו זקוק לבער, ואין
 70 משתמע דין זה מ'לא ימצא'. משיבה הגמרא: **אמר רב פפא, דרשה**
 71 **זו ארשא קאי** – מוסבת על תחילת דברי הברייתא, **והכי קאמר** –
 72 וכך אמר התנא. הפקידו אצל זקוק לבער, משום שנאמר **לא ימצא**
 73 **ימצא**, ומכתוב זה התרבה אף חמץ של נכרי שקיבל הישראל עליו
 74 אחריות, כמבואר לעיל (ה).
 75 הגמרא מביאה פירוש אחר בדברי הברייתא: **רב אשי אמר, לעולם**
 76 **דרשה זו ארשא קאי** – על סוף דברי הברייתא היא מוסבת, **והכי**
 77 **קאמר** – וכך אמר התנא, אם יחד לו ישראל לנכרי בית אין זקוק
 78 לבער, משום שנאמר **לא ימצא בבתים**, שמשמעו דווקא חמץ
 79 שמצוי בידך לכל חפצך, וכגון שקיבל עליו אחריות ונחשב כשלו,
 80 **והא לא דידה הוא** – והרי חמץ זה המונח במקום המושאל לנכרי
 81 אינו מצוי תחת יד הישראל, דנכרי כי קא מעיל לביתא דנפשיה
 82 קא מעיל – שהרי הנכרי מכניס את החמץ לביתו שלו, ואין
 83 הישראל מקבל אחריות עליו.
 84 הגמרא מקשה על דברי רב אשי: **למיכא – וכי יתכן לומר**
 85 **דשכירות קניא** ו-קונה] והשובר או השואל נחשבים לבעל הבית,
 86 והמקום המושאל לנכרי בבית הישראל נחשב בבית הנכרי, ועל כן
 87 אין הישראל עובר עליו. **והתנן** – והרי שנינו במשנה (ע"ז כא), **אף**
 88 **במקום שאמר שמותר להשכיר בית לנכרי, לא לענין בית דירה**
 89 **שדיר בו הנכרי אמרו כן, מפני שהנכרים מפניסין לחובי עבודה**
 90 **וזה, והרי אסור לישראל להניח שתיכנס עבודה זרה לביתו, שכן**
 91 **נאמר (דברים יב) 'לא תביא תועבה אל ביתך'.** על כן לא התירו
 92 להשכיר לנכרי בית לדור בו, אלא רק להעמיד בו בהמות או
 93 עצים. **ואי סלקא דעתך דשכירות קניא** – ואם יעלה על דעתך לומר
 94 ששכירות קונה והשובר נחשב לבעל הבית, כי קא מעיל לביתיה
 95 דנפשיה קא מעיל – הלא כשמכניס הנכרי את עבודת הגלולים
 96 לבית הרי הוא מכניסה לביתו ולא לבית הישראל, ומדוע אסור
 97 משום כן להשכיר לו בית לדירה. אלא מכאן ראייה ששכירות
 98 אינה קונה, ואין השוכר נחשב לבעל הבית אלא המשכיר, ואם כן
 99 מדוע כשייחד את הבית לנכרי אינו עובר על חמץ הנכרי.
 100 מתרצת הגמרא: אכן השכירות אינה מקנה לשוכר את הבית, אלא
 101 דשאני הקא – שונה הדין כאן בחמץ, שאפילו הישראל נחשב
 102 לבעל הבית, מכל מקום אינו עובר על החמץ הנמצא במקום
 103 המושאל לנכרי, משום דאפקיה רתמא ו-השואל התורה] את
 104 איסורו בלשון **לא ימצא**. ומכך משמע שדווקא על מי ו-על חמץ
 105 ששמו בידך אתה עובר, יצא חמץ זה הנמצא במקום המושאל
 106 לנכרי, שאינו עובר עליו משום שאינו מצוי בידך.
 107 הגמרא דנה בדין חמץ שנמצא בבית ביום טוב: **אמר רב יהודה אמר**
 108 **רב, המוצא חמץ בביתו ביום טוב, בופה עליו את הכלי.** שכן לאסור
 109 שנאסר החמץ בהנאה ואינו ראוי לכלום, אסור לטלטלו ביום טוב
 110 משום איסור מוקצה. ומאחר שכבר ביטלוהו בערב פסח, שוב אין
 111 עוברים עליו מן התורה בביב ימצא, לא הותר איסור טלטול
 112 מוקצה לצורך הוצאתו מן הבית וביעורו. אך כדי שלא יבואו
 113 להיכשל בו ולאוכלו, צריך לכסותו בכלי. **אמר רבא, אם החמץ**
 114 **שנמצא ביום טוב של הקדש הוא, אינו צריך לכפות עליו כלי.**
 115 **שואלת הגמרא: מאי טעמא** – מהו הטעם שחלוק חמץ הקדש
 116 מסתם חמץ. משיבה הגמרא: **מיהל בידלי מניה** – משום שבדלים

1 שלשיתו תינו דאיצטריך – על כן נצרך ה'לא ימצא' לאסור חמץ
 2 של נכרי שקיבל הישראל אחריות עליו, שכן בכל מקום דבר
 3 הגורם לאדם ריוח או הפסד ממון אינו נחשב כממונו. **אלא למאן**
 4 **דאמר 'דבר הגורם לממון כממון דמי', לא ימצא' למה לו, הלא הוא**
 5 **נחשב כממונו לכל דבר.**
 6 מתרצת הגמרא: **איצטריך** – הוצרך הכתוב לרבותו, משום דסלקא
 7 דעתך אמינא – שהיה עולה על דעתך לומר, הואיל ובי איתיה תנר
 8 בעיניה לאו פרשתיא קאי – מאחר שכל זמן שהחמץ קיים מחזירו
 9 הישראל לנכרי כמו שהוא, אין הוא עומד ברשות הישראל. ולא
 10 אמר רבי שמעון דבר הגורם לממון כממון דמי' אלא כשהדבר
 11 אינו בעין, כגון בגונב קדשים שהמקדיש חייב באחריותם, שאף על
 12 פי שאין חיוב כפל לגונב מהקדש, מכל מקום הוא חייב לשלמו
 13 למקדיש. שכן מאחר שהמקדיש מתחייב להביא ממון אחר
 14 תחתיהם וגרם לו הגנב הפסד ממון, הרי זה כמו שגנב ממנו.
 15 **קמישעין לו** – משמיענו הכתוב, שמכל מקום עובר הנפקד ב'לא
 16 ימצא' על חמץ שקיבל עליו אחריות, ואפילו שהוא עדיין בעין.
 17 בכור בהמה טהורה הוא אחד מעשרים וארבע מתנות כהונה
 18 שהישראל חייב ליתנו לכהן, והכחן מקריבו למזבח. וחייב זה אינו
 19 נהוג אלא בהמה ששייכת כולה לישראל, אבל אם יש לנכרי
 20 שותפות בה הרי היא פטורה מבכורה. אגב דברי רבא לעיל בחמץ
 21 של צבא המלך הנמצא ברשות ישראל, הגמרא מביאה ספק בדין
 22 בהמת ישראל שצריכה להינתן למלך לענין חיוב בכורה: **בעו**
 23 **מיניה בריבא** – שאלו בני הישיבה את רבא, **בהמת ארנונא** – בהמה
 24 מתוך עדר בהמות שבעליו מחויב לתת עשירית ממנו מס למלך,
 25 האם היא חייבת בבכורה, שאם ילדה בכור חייב הבעלים ליתנו
 26 לכהן. **אז שמא אין היא חייבת בבכורה**, משום שכל זמן שלא
 27 הופרש המס מעדר זה למלך, עדיין לא התברר חלקו, והרי הוא
 28 נחשב כשותף בכל בהמה ובהמה, ושותפות נכרי פוטרת מבכורה.
 29 מפרשת הגמרא את הספק: **כל תיבא דמיצי מסלק ליה בוני** – היכן
 30 שבעל העדר יכול לסלק את חובו למלך בדמים, ואינו חייב לתת
 31 מהבהמות עצמן, **לא קא מיבעיא לו** ו-אין לנו ספק דתייבת
 32 בבכורה, משום שכל זמן שלא זכה המלך בהמות, אין זכותו
 33 קבועה בהן יותר מאשר בדמים, שהרי יתכן שלבסוף יתן לו
 34 הבעלים דמים ולא בהמות. **כי קא מיבעיא לו** – ונסתפקנו רק היבא
 35 **דלא מיצי מסלק ליה בוני** – באופן שאין בעל העדר יכול לסלק את
 36 חובו בדמים, אלא חייב הוא לתת למלך מגוף הבהמות, **מאי** – מהו
 37 דין בהמות אלו לענין בכורה. הגמרא מביאה את הכרעת רבא
 38 בספק זה: **אמר להו** ו-להם] רבא לבני הישיבה, אם אינו יכול לסלק
 39 את חובו בדמים, שפניה בהמה זו מבכורה. מקשה הגמרא: **והתנא**
 40 **– והרי שנינו בברייתא שבהמת ארנונא חייבת בבכורה.** מתרצת
 41 הגמרא: **התם** ו-שם] בברייתא מדובר באופן דמיצי מסלק ליה –
 42 שיכולים הבעלים לשלם את חובם למלך בדמים.
 43 הגמרא מביאה לשון אחרת בתשובת רבא: **איבא דאמרי** – יש
 44 אומרים שכן **אמר רבא, בהמת ארנונא שפניה מן תבבורה, ואף על**
 45 **גב דמיצי מסלק ליה** – ואפילו אם בעל העדר יכול לסלק את חובו
 46 למלך בדמים, משום שכל זמן שלא סילק בדמים עדיין יש לו
 47 למלך חלק בבהמות אלו, ושותפות נכרי פוטרת מבכורה. אולם
 48 עיפת ארנונא שבעליה חייב לתת עשירית ממנה מס למלך, חייבת
 49 בחלה, ואף על גב דלא מיצי מסלק ליה – ואפילו אם אין בעל העיסה
 50 יכול לסלק את חובו למלך בדמים. ואם שהלכה בדינה, שעיסה
 51 השייכת לישראל ונכרי בשותפות, ואם אין בחלק הישראל לבדו
 52 כדי שיעור חיוב חלה, הרי היא פטורה מחלה, מכל מקום עיסת
 53 ארנונא חייבת. ולפי זה מה ששנינו בברייתא שארנונא חייבת, לא
 54 נאמר כלל לענין חיוב בכורה, אלא לענין חיוב חלה בעיסה זו.
 55 שואלת הגמרא: **מאי טעמא** – מהו טעם החילוק שבין בהמה
 56 לעיסה. משיבה הגמרא: **בהמת אית לה קלא** – יש עליה קול שיש
 57 למלך חלק בה, והכל יודעים שהיא פטורה משום שותפות נכרי.
 58 אבל עיפה לית לה קלא – אין עליה קול שיש למלך חלק בה, ואם

1 בני אדם מחמץ של הקדש אף בכל ימות השנה, שהרי הוא אסור
 2 בהנאה משום איסור מעילה, ועל כן אין חשש שיבואו לאוכלו
 3 בפסח.
 4 הגמרא מבארת האם צריכים לעשות היכר לחמץ של נכרי או של
 5 הקדש הנמצא בבית ישראל: וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, חֲמִצּוֹ שֶׁל
 6 נֹכְרִי הַנִּמְצָא בְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְלֹא קִיבֵל עָלָיו הִישְׁרָאֵל אַחֲרֵיכֶן, וְאִינוּ
 7 עוֹבְרִי עָלָיו בְּבֵל יְרָאָה, עוֹשֶׂה לוֹ הִישְׁרָאֵל בְּעֶרְב פֶּסַח מַחֲצִיזָה שֶׁל
 8 עֲשָׂרָה טַפְסִימִים מִשּׁוּם הִיכָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לֵאכּוֹלוּ. וְאִם הַחֲמִץ שֶׁל
 9 הַקֹּדֶשׁ הוּא, אֵינוּ צָרִיף לַעֲשׂוֹת לוֹ מַחֲצִיזָה. שְׁוֹאֵלֶת הַגִּמְרָא: מַאי
 10 טַעְמָא – מִהוּ טַעַם הַחִילּוּק שֶׁבֵּין חֲמֵץ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ לַחֲמֵץ שֶׁל נֹכְרִי.
 11 מְשִׁיבָה הַגִּמְרָא: מִכִּדְּלִי בְּדִילִי אִינְשֵׁי מִיְּנִיה – מִשּׁוּם שֶׁבְּדִלִים בְּנֵי
 12 אָדָם מִחֲמֵץ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְעַל כֵּן לֹא יָבוֹאוּ לֵאכּוֹלוּ
 13 בַּפֶּסַח.
 14 הַגִּמְרָא מְבִיאָה בְּשֵׁם רַב דִּין נֹסֵף בְּבִיעוּר חֲמֵץ: וְאָמַר רַב יְהוּדָה
 15 אָמַר רַב, הַמִּפְרֵשׁ – הַפְּרוּשׁ מִן הַיְּבִישָׁה וְיוֹצֵא לַהֲפִלֵּיג בֵּימִ, וְכֵן
 16 הַיּוֹצֵא מִבֵּיתוֹ לַלֵּכֶת בְּשִׁירָא לְמַקּוֹם רְחוֹק, אִם יֹצֵא קוֹדֶם הַפֶּסַח
 17 שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵין הוּא זָקוּק לִבְעוּר אֶת הַחֲמֵץ מִבֵּיתוֹ. אֲבָל הַיּוֹצֵא
 18 מִבֵּיתוֹ בַּתּוֹף שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁלִּפְנֵי הַפֶּסַח, הֵרִי הוּא זָקוּק לִבְעוּר אֶת
 19 הַחֲמֵץ מִבֵּיתוֹ קוֹדֶם יִצְיָאתוֹ, שֶׁכֵּן בַּתּוֹךְ זֶמֶן זֶה כָּבֵר חָל עָלָיו חִיּוּב
 20 לַהֲיַחֵר בְּצִרְכֵי הַפֶּסַח, וְכָבֵר נִתְחַיֵּב בְּבִדְקַת הַחֲמֵץ וּבִיעוּרוֹ.
 21 הַגִּמְרָא מְבִיאָה מַחֲלּוֹקֶת אֲמוראים בְּבִיאור דְּבָרֵי רַב: אָמַר אֲבִי, הָא
 22 דְּאָמַרְתָּ – מִה שֶׁאֲמַרְתָּ שֶׁאִם יֹצֵא בַתּוֹף שְׁלֹשִׁים יוֹם זָקוּק לִבְעוּר, לֹא
 23 אָמְרוּ – לֹא אֲמַרְנוּ כֵּן אֱלָא בְּמַקּוֹם שֶׁדַּעְתּוֹ לַחְזוֹר לְבֵיתוֹ בַּתּוֹךְ
 24 הַפֶּסַח, אֲבָל אִם אֵין בְּדַעְתּוֹ לַחְזוֹר לְבֵיתוֹ בַּפֶּסַח, אֵין הוּא זָקוּק לִבְעוּר
 25 אֶת הַחֲמֵץ קוֹדֶם יִצְיָאתוֹ. אָמַר לִיה רַבָּא לֹאֲבִי, וְהֵרִי אֵי דַּעְתּוֹ לַחְזוֹר
 26 לְבֵיתוֹ בַּתּוֹךְ הַפֶּסַח, אִם יֹצֵא מִרָאשׁ הַשָּׁנָה נִמְי – גַּם כֵּן יֵשׁ
 27 לוֹ לְבַעַר אֶת חֲמֵצוֹ, שֶׁכֵּן כְּשִׁחְזוֹר לְבֵיתוֹ וִירָאָה אֶת הַחֲמֵץ יַעֲבֹר
 28 עָלָיו בְּבֵל יְרָאָה. אֱלָא אָמַר רַבָּא, הָא דְּאָמַרְתָּ – מִה שֶׁאֲמַרְתָּ שֶׁאִם
 29 יֹצֵא קוֹדֶם הַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵין זָקוּק לִבְעוּר, לֹא אָמְרוּ – לֹא אֲמַרְנוּ
 30 כֵּן אֱלָא בְּמַקּוֹם שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לַחְזוֹר לְבֵיתוֹ בִּימֵי הַפֶּסַח, אֲבָל אִם

1 דַּעְתּוֹ לַחְזוֹר לְבֵיתוֹ בַּפֶּסַח, אֲפִילוּ אִם יֹצֵא מִרָאשׁ הַשָּׁנָה זָקוּק לִבְעוּר
 2 אֶת הַחֲמֵץ קוֹדֶם יִצְיָאתוֹ. אֲבָל אִם יֹצֵא בַתּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁלִּפְנֵי
 3 הַפֶּסַח חַיִּיב לְבַעַר אֲפִילוּ כְּשֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לַחְזוֹר, מִשּׁוּם שֶׁכָּבֵר חָלָה
 4 עָלָיו חֻבַּת בִּיעוּר.
 5 הַגִּמְרָא מְבִיאָה שֶׁכֵּן הִיא שִׁיטַת רַבָּא גַם בְּמַקּוֹם אַחֵר: וְאָמַר רַבָּא
 6 לְטַעְמָא – רַבָּא הִמְפִּיר שֶׁכֵּן בְּדָבָרֵי רַב הוֹלֵךְ לְשִׁיטָתוֹ. דְּאָמַר רַבָּא,
 7 הַעוֹשֶׂה אֶת בֵּיתוֹ אוֹצֵר שֶׁל תְּבוּאָה קוֹדֶם פֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵין הוּא
 8 זָקוּק לִבְעוּר אֶת הַחֲמֵץ הַנִּמְצָא שָׁם תַּחַת הָאוֹצֵר, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
 9 נִחְשָׁב כְּמַבְעוּר. אֲבָל אִם בֹּא לַעֲשׂוֹת אֶת בֵּיתוֹ אוֹצֵר תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים
 10 יוֹם לִפְנֵי הַפֶּסַח, הֵרִי הוּא זָקוּק לִבְעוּר קוֹדֶם לְכֵן אֶת הַחֲמֵץ מִהֵבִית,
 11 מִשּׁוּם שֶׁכָּבֵר נִתְחַיֵּב בְּבִיעוּר, וְלִכְתִּילָהּ אֵינוּ יוֹצֵא יְדֵי חֻבַּת
 12 בִּיעוּר בְּהִטְמַנְתָּ הַחֲמֵץ תַּחַת הָאוֹצֵר. וְקוֹדֶם שְׁלֹשִׁים נִמְי לֹא אָמְרוּ
 13 – לֹא אֲמַרְנוּ שֶׁאֵינוּ זָקוּק לְבַעַר, אֱלָא בְּמַקּוֹם שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לַפְּנוֹתוֹ
 14 [אֶת הָאוֹצֵר] מִהֵבִית בַּתּוֹךְ הַפֶּסַח, אֲבָל אִם דַּעְתּוֹ לַפְּנוֹתוֹ מִהֵבִית
 15 בַּתּוֹךְ הַפֶּסַח, אֲפִילוּ אִם עָשָׂא אוֹצֵר קוֹדֶם הַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם, נִמְי
 16 – גַּם כֵּן זָקוּק הוּא לִבְעוּר אֶת הַחֲמֵץ מִמֶּנּוּ. וּמִטַּעַם זֶה מְחַיֵּב רַבָּא
 17 בְּבִיעוּר גַּם אֶת הַמִּפְרֵשׁ וְהַיּוֹצֵא בְּשִׁירָא אֶף קוֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם
 18 מִהַפֶּסַח, כֹּל שֶׁבְּדַעְתּוֹ לַחְזוֹר בַּתּוֹךְ הַפֶּסַח.
 19 שְׁוֹאֵלֶת הַגִּמְרָא: הֲנִי שְׁלֹשִׁים יוֹם מַאי עֲבִידְתִּיהוּ – שְׁלֹשִׁים יוֹם אִלּוּ
 20 מִה מִשְׁמַעְתּוֹם, וּמִדּוּעַ דּוּקָא מֵאוּתוֹ הַזֶּמֶן וְאֵילָךְ חָלָה עָלָיו חֻבַּת
 21 הַבִּיעוּר. מְשִׁיבָה הַגִּמְרָא: בְּדִתְנִיָּא, שְׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּהַלְבוֹת הַפֶּסַח,
 22 קוֹדֶם הַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן מִלְּלָא אָמַר, שְׁתֵּי שְׁבָתוֹת
 23 – שְׁבֻעוֹת קוֹדֶם הַפֶּסַח שְׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהַלְבוֹתוֹ. הֵרִי
 24 לְשִׁיטַת תַּנָּא קָמָא שְׁלֹשִׁים יוֹם קוֹדֶם הַפֶּסַח חָלָה הַחֻבָּה לְדֹאג
 25 לְצִרְכֵּי, וּמִשּׁוּם כֵּן מֵאוּתָה שַׁעַח חָלָה חֻבַּת הַבִּיעוּר, וְשׁוּב אֵינוּ
 26 יָכוֹל לְהִיפֵטֵר מִמֶּנָּה עַל יְדֵי יִצְיָאָה מִבֵּיתוֹ אוֹ עֲשִׂיתוֹ לְאוֹצֵר.
 27 הַגִּמְרָא מְפַרֶשֶׁת מַחֲלּוֹקֶת תַּנָּאִים זֶה: מַאי טַעְמָא – מִהוּ טַעַמָּא דְּתַנָּא
 28 קָמָא הַסּוֹבֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם קוֹדֶם הַפֶּסַח שְׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים
 29 בְּהַלְבוֹתוֹ,

פסחים דף ו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קלה

בשתי פרשיות, אָבֵל בָּחַד עֲנִינֵינָא – במקראות הכתובים בפרשה
 אחת, מֵאִי (ו-מה) דְּמוֹקְדִים בסדר הכתובים מוֹקְדִים גם במשמעותו,
 וּמֵאִי דְּמֵאוּחַר בסדר הכתובים מֵאוּחַר גם במשמעותו, והקפידה
 התורה לכתוב את הדבר המוקדם לפני המאוחר. דָּאִי לֹא תִמָּא
 הָבִי – שהרי אם לא תאמר כן, איך יתכן לדרוש את מידת 'כָּלֵל
 וּפְרָט' וללמוד ממנה שאין בְּכָלֵל אֵלָּא מַה שֶּׁבְּפֶרֶט. הלא דִּילֵמָּא
 (ו-שמן) פְּרָט וְכָלֵל הוּא, אלא שנכתבו בתורה שלא כסדרם, ובא
 הכלל להוסיף על הפרט, כמידת 'פרט וכלל' ושתבואר בסמוך,
 ואף שהפרט נכתב לאחר הכלל שמה הוא קודם לו בציווי. רב פפא
 מביא הוכחה נוספת לדבריו: ותו (ו-ועוד) יש להוכיח שבפרשה
 אחת הקפידה התורה על סדר הכתיבה, שאם לא כן איך יתכן
 לדרוש את מידת 'פְּרָט וְכָלֵל' וללמוד ממנה ששְׁנַעֲשָׂה כָּלֵל מוֹסֵף
 (ו-מוסיף) עַל הַפְּרָט, הלא דִּילֵמָּא (ו-שמן) כָּלֵל וּפְרָט הוּא, ואין
 בכלל אלא מה שבפרט, ואף שנכתב הכלל לאחר הפרט שמה הוא
 קודם לו בציווי.
 הגמרא מקשה על חילוק רב פפא בין פרשה אחת לשתי פרשיות:
 אִי הָבִי – אם כן, יש להוכיח ממידות אלו שיש מוקדם ומאוחר
 בתורה אֶפְּסֵיל בְּתָרִי עֲנִינֵינָא – גם בשתי פרשיות, ולעולם נכתבו
 הדברים כסדרם, שאם לא כן איך יתכן לדרוש 'כלל ופרט' ו'פרט
 וכלל' בשתי פרשיות. מפרשת הגמרא את קושייתו: הֵינִיחָא (ו-מובן
 הדבר) לְמָאן דְּאָמַר 'כָּלֵל וּפְרָט תְּמַרְחִקִין זֶה מִזֶּה אִין דִּינִי אוֹתוּ
 בְּכָלֵל וּפְרָט', שלשיתנו שְׁפִיר (ו-יפה) אמר רב בשבתי פרשיות אין
 מוקדם ומאוחר בתורה. אֵלָּא (ו-אבל) לְמָאן דְּאָמַר שְׁדִין אֵין מְכַלל
 ופרט המרוחקים זה מזה, מֵאִי אִיכָּא לְמִמֶּר – מה יש לנו לומר
 ביישוב קושיא זו, הלא אם אין מוקדם ומאוחר בתורה, איך ניתן
 לדרוש 'כלל ופרט' או 'פרט וכלל' כשהפרט נכתב בפרשה אחת
 והכלל נכתב בפרשה אחרת. מתרצת הגמרא: אֶפְּסֵיל לְמָאן דְּאָמַר
 דִּינִי כָלֵל ופרט המרוחקים זה מזה, הֵנִי מִיָּלִי – דברים אלו אינם
 אלא כששניהם כתובים בָּחַד עֲנִינֵינָא – בענין אחד, אָבֵל כשהם
 כתובים בְּתָרִי עֲנִינֵינָא – בשני עניינים שונים, לדברי הכל אִין דִּינִי
 אותם במידת כלל ופרט. ואף מה שאמר רב 'אין מוקדם ומאוחר
 בתורה', אינו אלא בשני עניינים שונים, אבל בענין אחד אכן
 הקפידה התורה על סדר הדברים גם בשתי פרשיות.
 הגמרא חוזרת לדון בביעור חמץ, ומביאה תקנת חכמים בדין זה:
 אָמַר רב יהודה אָמַר רב, הַבּוֹדֵק את החמץ, צָרִיךְ שִׁיכַחֵל בְּלִבּוֹ את
 החמץ לאחר הבדיקה, ויאמר 'כל חמץ שישינו בבית זה יהיה
 מבוטל'.
 הגמרא דנה בטעמו של רב. שואלת הגמרא: מֵאִי מַעֲמָא – מדוע
 הטעם שהבדוק צריך לבטל, הלא הוא מבער את כל החמץ
 הנמצא ברשותו. אִי גִימָא (ו-אם נאמר) שהוא מְשֻׁם שיש לחשוש
 לַפִּירּוֹן של חמץ שלא נמצאו בבדיקה, הָאֵל לֹא חֲשִׁיבִי – הרי
 הפירורים אינם חשובים, והם בטלים מאליהם. וְכִי תִמָּא בִּין
 דְּמִינִטֵר לָהּ אֲנֵב בִּיתִיהּ – ואם תאמר שמאחר שהם נשמרים אגב
 הבית, שכאשר שומר האדם את ביתו ונועלו משום שאר ממונו
 הנמצא בו, אף הפירורים נשמרים יחד עם כל מה שבתוכו, ומשום
 כן חֲשִׁיבִי (ו-הם נחשבים) ואינם בטלים מאליהם, הלא אי אפשר
 לומר כן, שהרי אינו משמר את הבית מחמת הפירורים אלא
 מחמת שאר ממונו, וכי שמירה כזו שאין דעתו עליו מחשיבו,
 וְהֵתִיבָא – והרי שנינו בתוספתא (מעשרות פ"ג ד"א), אם נמצאים בשדה
 סוּפִי תֵּאֲנִים – תאנים שנותרו בסוף הלוקטה, שאינן מתבשלות
 לעולם כל צרכן ואינן חשובות בעיני בני אדם, והוא מְשֻׁמֵּר
 שְׁדִיחָא שלא יכנסו לתוכה בני אדם מִפְּנֵי הָעֲנָבִים הטובים שבה ולא
 מפני התאנים, וכן אם יש בה סוּפִי עֲנָבִים – ענבים שנותרו בסוף
 עונת הביציר, שאינם חשובים משום שלא יתבשלו לעולם, והוא
 מְשֻׁמֵּר שְׁדִיחָא מִפְּנֵי מְקַשָּׁאוֹת וּמִפְּנֵי מְדַלְעוֹת – מפני נטיעות של
 קשואים ודלועים הנמצאים בה ולא מפני הענבים, בְּזֵמַן שֶׁבָּעַל
 תְּפִית מְקַשֵּׁיד עֲלֵיהֶן (על סופי התאנים והענבים) הרי הם אֲסוּרִין
 לכל אדם מְשֻׁם גָּזֵל, וְאֵם לִיקֻטָם בעל הבית בעצמו או שנתנם

המשך בעמוד כט

שְׁהָרִי מִשָּׁה הִיָּה עוֹמֵד בְּפֶסַח רֵאשֹׁן שהוא בארבעה עשר בניסן,
 וּמִזְהִיר את ישראל עַל הַפֶּסַח שֶׁנִּי שהוא בארבעה עשר באייר,
 שְׁנַאמֵר (במדבר ט א) וְיַעֲשׂוּ כִנִּי יִשְׂרָאֵל את הפסח בְּמוֹעֲדוֹ, ואחר כך
 בְּתִיב (שם ט ו) וְיִהְיֶה אֲנִשִּׁים אֲשֶׁר הָיוּ מְטָמִים לְנֶפֶשׁ אָדָם, וְלֹא יָכְלוּ
 לַעֲשׂת הַפֶּסַח מִשּׁוּם טוֹמְאָתָם, ובאו לפני משה ואמרו לו (שם ט ז),
 לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת קֶרְבִּן ה' בְּמַעַדִּי. ובאותה שעה
 נצטוו משה מאת ה' להודיע להם את דיני פסח שני וכמובא
 בהמשך הפרשה. הרי שבאותה שעה שעשו כל ישראל את
 הפסח, ציוה משה לטמאים לעשות פסח שני שלשים יום לאחר
 מכן, ומכאן שיש להזהיר על הלכות הפסח שלשים יום לפניו.
 הגמרא מפרשת מדוע חולק רבן שמעון בן גמליאל על הוכחה זו:
 וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הַסּוֹבֵר שְׂדֵי לִשְׂאוֹל וּלְדְרוֹשׁ בַּהֲלֻכוֹת הַפֶּסַח
 שְׁנֵי שְׁבֻעוֹת לַפְּנִי, אָמַר לָךְ (ו-יאמר לך) שאין משם ראייה, משום
 דְּאִיִּירִי דְּאִיִּירִי בְּמִילִי דְּפֶסַחָא, מְסִיק לָהּ לְכָל מִילִי דְּפֶסַחָא – אגב
 מה שפירש להם משה באותה שעה את עיקרי דיני פסח ראשון,
 השלים להם אף את הלכות פסח שני, שכן עניינם אחד, ולא משום
 שעמדו באותה שעה שלשים יום קודם פסח שני.
 הגמרא מבארת את מקור דינו של רבן שמעון בן גמליאל. שואלת
 הגמרא: מֵאִי מַעֲמָא (ו-מהו טעמו) דְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הַסּוֹבֵר
 שיש להזהיר על הלכות הפסח שני שבועות לפניו. משיבה הגמרא:
 שְׁהָרִי מִשָּׁה הִיָּה עוֹמֵד בְּרֵאשׁ הַחֹדֶשׁ של ניסן, וּמִזְהִיר עַל הַפֶּסַח שְׁחַל
 שְׁנֵי שְׁבֻעוֹת אַחֲרָיו מִכֵּן, שְׁנַאמֵר (שמות יב ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ
 חֹדֶשִׁים, ופרשה זו נאמרה למשה בראש חודש, ובהמשך הפרשה
 בְּתִיב (שם יב ג-ד) וְדִבְרוּ אֶל כָּל עַדֹת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, בְּעֶשְׂרִי לַחֹדֶשׁ הַזֶּה,
 וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ אִישׁ שֶׁה לִבִּית אֲבוֹת וְגו', וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד
 אֲרֻבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה. דוחה הגמרא ראייה זו: מֵאִי דְּבִרִישׁ
 יִרְחָא קָאִי – מניין שעמד משה ואמר לישראל פרשה זו בראש
 חודש ניסן, דִּילֵמָּא בְּאַרְבַּעָה בִּירְחָא אוֹ בְּחִמְשָׁה בִּירְחָא קָאִי – שמה
 בארבעה או בחמשה בחודש עמד משה והזהירם על הפסח.
 הגמרא מביאה מקור אחר לשיטת רבן שמעון בן גמליאל: אֵלָּא
 אָמַר רַבָּה בְּרִי שִׁמִּי מְשַׁמֵּיה דְּרִבְנָא – בשם רבינא, רבן שמעון בן
 גמליאל למד שיטתו מִקְּהָא (ו-מכאן), שְׁנַאמֵר (במדבר ט א) וְיִדְבֵּר ה'
 אֶל מִשָּׁה בְּמִדְבַר סִינִי, בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ
 הָרֵאשֹׁן לְאֲמֹר, ואחר כך בְּתִיב (שם ט א) וְיַעֲשׂוּ כִנִּי יִשְׂרָאֵל אֶת
 הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ. הרי שהזהיר משה את ישראל על הפסח במדבר
 בראש חודש ניסן, שהוא שבועיים לפני הפסח. מקשה הגמרא:
 הָקָא נָמִי – הלא גם ראייה זו יש לדחות, מֵאִי דְּבִרִישׁ יִרְחָא קָאִי –
 מנין שבראש חודש עמד משה ואמר לישראל פרשה זו, דִּילֵמָּא
 בְּאַרְבַּעָה בִּירְחָא אוֹ בְּחִמְשָׁה בִּירְחָא קָאִי – שמה בארבעה או
 בחמשה לחודש עמד משה והזהירם על הפסח. מתרצת הגמרא:
 אָמַר רב נחמן בְּרִי יִצְחָק, אֲתִיב (ו-למדנו) 'מִדְבַּר' מִ'מִּדְבַּר' בגזירה
 שוה. שכן בְּתִיב הָקָא (ו-כאן) בפרשת הפסח בְּמִדְבַר סִינִי, וּבְתִיב
 הָתָם (ו-שם) בפרשת הפקודים שבה נצטוו משה על מנין בני
 ישראל (במדבר א א), וְיִדְבֵּר ה' אֶל מִשָּׁה בְּמִדְבַר סִינִי בְּאַחֲלֵל מוֹעֵד,
 בְּאַחֲדֵי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי. מַה לְהֵלֵן – בפרשת הפקודים נאמרו הדברים
 בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ, שהרי נאמר שם 'באחד לחודש', אָף כָּאֵן – בפרשת
 הפסח נאמרו הדברים בְּרֵאשׁ חֹדֶשׁ.
 אגב הבאת פרשיות אלו דנה הגמרא בסדר כתיבתן. מקשה
 הגמרא: וּבִקְטוֹב בְּרִישָׁא דְּחֹדֶשׁ רֵאשֹׁן – הלא היה לה לתורה
 לכתוב תחילה את פרשת הפסח שנאמרה בחודש הראשון, וְחֹדֶר
 יִקְטוֹב דְּחֹדֶשׁ שְׁנִי – ואחר כך לכתוב את פרשת הפקודים שנאמרה
 בחודש השני, ומדוע נכתבה פרשת הפסח בפרשת 'בהעלותך'
 לאחר פרשת הפקודים שנכתבה בתחילת ספר 'במדבר'. מתרצת
 הגמרא: אָמַר רב מְנַשֵּׁי בְרִי תַחֲלִיפָא מְשַׁמֵּיה דְּרַב, וְאֵת אֲוִמֶרֶת, אִין
 מוֹקְדִים וּמֵאוּחַר בְּתוֹרָה – לא הקפידה התורה לכתוב את הפרשיות
 לפי סדר אמירתן למשה.
 הגמרא מפרשת את הכלל האמור: אָמַר רב פָּפָא, לֹא אֲמַרְן – לא
 נאמר כלל זה שאין מוקדם ומאוחר בתורה, אֵלָּא בְּתָרִי עֲנִינֵינָא –

1 לאחר, הרי הם חייבין במעשר, ואינם כפירות הפקר. אבל בזמן
2 שאין בעל הבית מקפיד עליהן, הרי הם נעשים הפקר ומוותרין לכל
3 אדם משום גזל, ואף אם ליקטם בעל הבית עצמו הרי הוא כזוכה
4 בהם מן ההפקר, ופטורין משום מעשר כדין פירות הפקר. הרי
5 שדבר שאינו חשוב בעיני הבעלים בטל ונעשה הפקר מאליו,
6 ואפילו שהוא משמרו אגב ממון אחר, אינו נחשב לממונו מחמת
7 שמירה זו.
8 משיבה הגמרא: אמר רבא, הצריכו חכמים ביטול אף לאחר
9 הבדיקה משום גזירה, שמא ימצא גלוסקא [-פת עגולה] יפה שלא
10 נמצאה בבדיקה, ודעתיה עילויה - ותהיה דעתו עליה, ותיחשב
11 בעיניו ויחוס עליה וימנע מלשורפה, ויעבור עליה ב'בל יראה'.
12 אבל לאחר שביטל את כל חמצו שוב אינו עובר עליה. שואלת
13 הגמרא: וכי משפחת ליה לבטלה - הלא די שיבטלנה בשעה
14 שימצאנה, ומדוע עליו לבטל בליל ארבעה עשר לאחר הבדיקה.
15 משיבה הגמרא: דילמא משפחת ליה לבתר איסורא ולא ברשותיה
16 קיימא - יש לחשוש שמא ימצאנה לאחר זמן האיסור כשהחמץ
17 כבר אינו ברשותו ואינו שלו, ולא מצי מבטל - ובאותה שעה כבר
18 אינו יכול לבטלו, דהרי אמר רבי אלעזר, שני דברים אינן ברשותו

19 של אדם, ועשאן הכתוב כאילו [הן] ברשותו להתחייב עליהם. ואילו
20 הן, בור שברה אדם ברשות הרבים, שאף שהוא בור של הפקר
21 החשיבו הכתוב כאילו הוא שלו, והרי הוא מתחייב על נזקיו כדין
22 ממונו שהזיק. וכן חמץ ממש שעות ולמעלה - מסוף השעה
23 השישית של ערב פסח ואילך, שמן הדין לא היה לו להיחשב
24 לממונו, כדין כל איסורי הנאה שאינם ברשותו, שהרי מאותה
25 שעה החמץ נאסר בהנאה, ומכל מקום החשיבה אותו התורה
26 כשלו לענין שיתחייב עליו ב'בל יראה'. ומאחר שבאותה שעה
27 כבר אינו ברשותו, שוב אינו יכול לבטלו.
28 שואלת הגמרא: וניבטליה פארפע - הלא היה להם לחכמים לתקן
29 שיבטל כל אדם את חמצו בשעה הרביעית של יום ארבעה עשר,
30 וניבטליה בקחש - או שיבטלנו בשעה החמישית של יום זה קודם
31 זמן איסורו, ולמה עליו לבטלו כבר בלילה לאחר הבדיקה. משיבה
32 הגמרא: בין דאותה שעה עדיין לאו זמן איסורא [-איסור] של
33 החמץ הוא, וכן לאו זמן בעיורא הוא - אינו זמן הבדיקה, מאחר
34 שאין לו מה שיזכירנו יש לחשוש דילמא [-שמא] פשע מתוך
35 שכחה ולא מבטל ליה. ועל כן תיקנו לבטל בלילה, שמתוך שהוא
36 עסוק באותה שעה בבדיקת החמץ לא ישכח לבטלו.